

АНУ -ЫН КОНГРЕССИЙН СУДАЛГААНЫ АЛБАНЫ ТУРШЛАГА*Ц. Батбаяр*

Ардчилалын төлөө түншлэл байгууллага /House Democracy Partnership/, Бүгд найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэн /International Republican Institute/ -тэй хамтран парламентын албан хаагчдад зориулсан сургалтыг 2009 оны 12 дугаар сарын 06-18-ны өдрүүдэд АНУ-ын Вашингтон хотноо зохион байгууллаа. Сургалт нь Ардчилалын төлөө түншлэл байгууллагын түнш 12 улс болох Афганистан, Гүрж, Гаити, Индонези, Кени, Косово, Ливан, Либер, Македони, Монгол Улс, Пакистан Улс, Перу болон Зүүн Тимор Улсыг төлөөлөн Парламентийн судалгааны төвийн дарга, судлаач нар оролцлоо.

Тус сургалтын зорилго нь парламентын байнгын хороо, парламентын төвлөрсөн судалгааны алба, парламентын хуулийн хэлтэс, удирдлагын нэгж болон номын санд ажилладаг судлаач, шинжээч нарын хууль тогтоох чиглэлийн судалгаа, дүн шинжилгээний мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэхэд чиглэсэн юм. Мөн семинарт оролцогчид АНУ-ын Конгрессын бүтэц зохион байгуулалт ба судалгааны албаны үйл ажиллагаа, судалгаа, шинжилгээний албаны зохион байгуулалтын загвар, судалгаа дүн шинжилгээний арга хэрэгсэл, судалгааны төрөл ба бүтээгдэхүүн, үйлчлүүлэгчидтэй ажиллах арга хэлбэр, хууль тогтоох байгууллагад зориулж судалгааны тайлан бичихэд тавигдах шаардлага зэрэг чухал сэдвүүдийг судлан үзсэн бөгөөд өөр өөрийн улсын туршлагыг солилцов.

Сургалтанд АНУ-ын Конгрессын судалгааны албанд ажиллаж байсан ба одоо ажиллаж байгаа мэргэжилтнүүд болон Канадын парламентын зөвлөх хичээл заасан бөгөөд Мэрилэнд мужид зочлон мужийн түвшний хууль тогтоох байгууллагын судалгаа, шинжилгээний ажлын онцлогтой танилцлаа.

КОНГРЕССИЙН НОМЫН САН

1800 онд ерөнхийлөгч Жон Адамс АНУ-ын Засгийн газрыг Филадельфи хотоос одоогийн нийслэл болох Вашингтон хот руу шилжүүлэх тухай хуульд гарын үсэг зурснаар Конгрессын номын сан байгуулагдсан гэж үздэг. Тухайн үеийн номын сангийн фондыг бий болгох үүднээс Конгресс 5000 ам.долларын төсвийг баталж 740 боть, 3 ширхэг газрын зургийг худалдан авчээ.

Их Британийн цэргүүд дайрч номын санг галдан шатаах хүртэл буюу 1814 оны 8 дугаар сар хүртэл Капитолд байрлаж байсан байна. Тухайн үед ерөнхийлөгчийн суудлаас буугаад байсан Томас Жефферсон өөрийн 50 жил цуглуулсан номын фондоо Конгрессийн номын санд хандивласан байна. Түүний цуглуулга үнэхээр арвин байсны дээр Америк улсын түүхтэй холбогдсон ном бүтээлүүд, гадаад хэл, шинжлэх ухааны ховор номуудаас бүрдсэн байв. 1815 оны нэгдүгээр сард Конгресс Жефферсоны цуглуулгыг хүлээн авсан бөгөөд түүний хандивласан номын фонд нь 23950 ам.долларын үнэ бүхий 6487 ширхэг ном байжээ.

АНУ-ын нутаг дэвсгэр дээр хэвлэгдсэн аливаа ном хэвлэлийн нэг хувийг Конгрессийн номын санд өгч байх, ном бүтээлийг хүлээн авах, улсын төсвөөс санхүүжүүлэх, урамшуулах үйл ажиллагааг хуульчилж өгсөний үр дүнд 1850-иад онд Конгрессийн номын сангийн сан хөмрөг 55000 гаруй номтой болжээ.

Конгрессийн номын сан нь АНУ-ын хууль тогтоогч дээд байгууллага Конгресст үйлчлэхээс гадна Засгийн газрын агентлаг, бусад номын сангууд, эрдэмтэд, судлаачдаас гадна олон нийтэд мөн нээлттэй үйлчилдэг.

Номын сангийн сан хөмрөг

Өнөөдөр Конгрессийн номын сан нь дэлхий дээрхи хамгийн том номын сангуудын нэг бөгөөд 130 сая гаруй хэвлэмэл бүтээгдэхүүн байгаагаас 460 хэл дээр 29 сая ном болон товхимол, 58 сая гар бичмэл байна. Мөн түүнчлэн Хойд америкт ховор номын цуглуулгаараа томоохонд орох бөгөөд хуульзүйн чиглэлийн материал, кино, газрын зураг, хөгжмийн болон дууны цуглуулгаараа дэлхийд хамгийн томд орж байна.

Номын сангийн бүтэц зохион байгуулалт

Номын сангийн удирдах газар

- Номын сангийн удирдах газар нь номын сангийн бодлогыг тодорхойлох, хөтөлбөр, арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулах үүрэгтэй.

Захиргааны газар

- Номын сангийн харъяа газруудад үйлчилгээ үзүүлдэг бөгөөд тэдгээр газруудын үйл ажиллагааг дэмжих зорилготой юм. Захиргааны газарт боловсон хүчин, санхүү, аюулгүй байдлын албад харъяалагдана.

Конгрессийн судалгааны алба

- Конгрессийн судалгааны алба нь Конгрессийн хууль тогтоох үйл ажиллагаанд судалгаа шинжилгээ хийж, мэдээллээр хангах үйлчилгээний алба юм.

Зохиогчийн эрхийн алба

- Үндэсний зохиогчийн эрхийн системийн дагуу зохиогчийн эрхийг хамгаалах талаар үйл ажиллагаа явуулдаг.

Хуулийн номын сан

- Конгресс 1832 онд хуулийн номын санг байгуулсан бөгөөд өдгөө 3 сая гаруй хууль эрх зүйн акт, баримт бичгүүдийг агуулсан дэлхийн хамгийн том хуулийн номын сан юм.

Номын сангийн алба

- Энэ алба нь Америкийн ард түмний бүтээсэн түүхэн ном сурвалж болон дэлхийн түүхэн баримт бичгүүдээс бүрдсэн номын сангийн сан хөмрөгийг хамгаалах, чанар, зохион байгуулалт, кодчилол зэргийг хариуцдаг.

Стратеги төлөвлөлтийн газар

- Энэ газар нь стратеги төлөвлөгөөний дагуу номын сангийн ирээдүйн чиг хандлагыг тодорхойлж үндэсний хэмжээнд удаан хугацааны дижитал хөтөлбөрийг хэрэгжүүлдэг байна. Мөн ирээдүйн төлөвлөгөөг боловсруулж хамтын ажиллагааны өргөн хүрээнд ажилладаг.

Конгрессийн Судалгааны Алба

- 1914 онд Конгрессоос Конгрессийн номын сан дотор шинээр газар байгуулахаар шийдвэр гарсан байна. Тухайн үеийн Ерөнхийлөгч Вүүдроу Уйлсон хуулийн төсөл санаачилж Хууль зүйн лавлагааны албыг байгуулахаар тусгасан бөгөөд энэ нь Конгрессийн хууль тогтоох хэрэгцээ шаардлагыг хангах байлаа. 1970 оны Бүтэц, зохион байгуулалтын хуулиар Хууль зүйн лавлагааны албаны нэрийг өөрчилж Конгрессийн судалгааны алба болгосон байна.

Конгрессийн судалгааны алба нь дэлхийн хамгийн том хууль тогтоох судалгааны төв

юм. Тус алба нь төвийг сахисан, үнэн бодит мэдээллээр өөрийн ганц үйлчлүүлэгч болох АНУ-ын Конгрессийг хангаж ажилладаг. Конгрессийн судалгааны алба нь Конгрессийн гишүүд болон Байнгын хороодод үйлчилгээ үзүүлэх бөгөөд Конгрессийн Судалгааны албаны шинжээч нар хуулийн төслийг Байнгын хороодоор хэлэлцүүлэх, хууль батлагдах хүртэлхи бүх шатанд цаг үеийн, бодитой, нам бус, нууцыг хадгалсан мэдээлэл судалгааны үйлчилгээнүүдийг үзүүлдэг байна.

Гүйцэтгэх засаглал ба хууль тогтоох байгууллагын судалгааны чадавхийг тэнцвэржүүлэх зорилгоор тус албыг 1970-аад онд нилээд өргөтгөн бэхжүүлсэн. Эрх зүйн зохицуулалтын хувьд тус албаны үйл ажиллагааг АНУ-ын Конгрессийн хууль тогтоох үйл явцтай нягт уялдуулж өгсөн ба Конгресст бодлогын альтернатив хувилбарууд ба эдгээрийн үр нөлөөг боловсруулан санал болгох үүргийг хүлээдэг.

Конгрессийн судалгааны алба нь гүйцэтгэх засаглалын байгууллага болон олон нийтийн судалгааны хэрэгцээг хангах үүрэг хүлээдэггүй. Конгрессийн судалгааны алба нь нийт 700 гаруй ажилтантайгаас 450 гаруй нь бодлогын шинжээч, хуульч, мэдээллийн мэргэжилтэн, эдийн засагч, гадаад хэрэг, батлан хамгаалах, аюулгүй байдал, боловсрол, эрүүл мэнд, цагаачлал, эрчим хүч, байгаль орчин, болон шинжлэх ухаан технологийн чиглэлээр мэргэшсэн судлаач, шинжээчид байна.

Судалгааны албанаас тайлан, мэдээлэл, семинар, илтгэл, биечлэн болон утсаар зөвлөгөө өгөх зэрэг төрөл бүрийн үйлчилгээнүүдийг гишүүд, Байнгын хороод, Конгрессийн дээд доод танхимд хууль тогтоох бүхий л шатанд үзүүдэг.

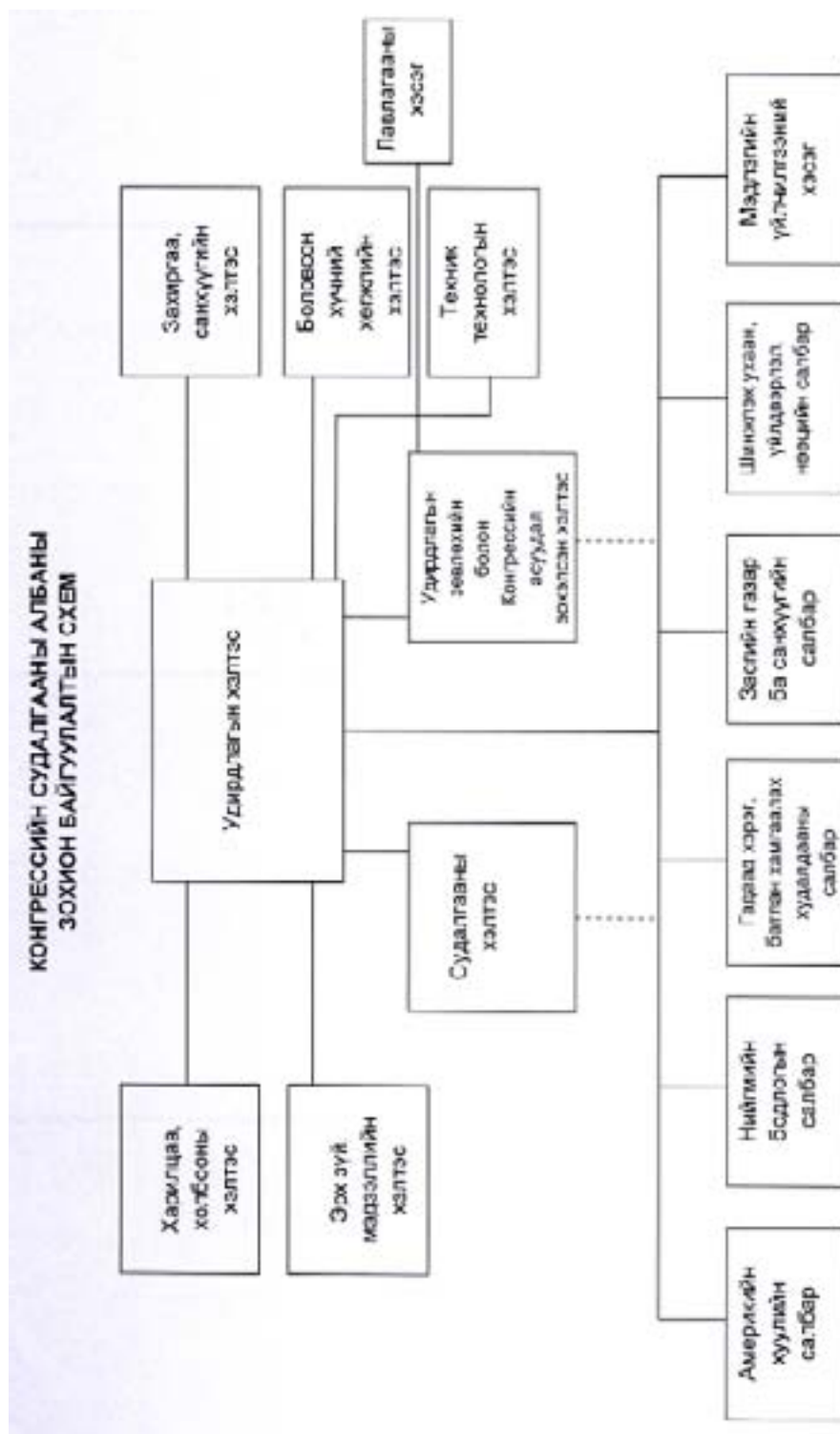
Конгрессийн судалгааны албаас үзүүлдэг үйлчилгээ болон бүтээгдэхүүнүүд:

- Тойм мэдээлэл, зөвлөгөөнүүд
- Тухайн хуулийн асуудлаархи тайлан мэдээнүүдийг веб хуудсаар 7 хоногийн 24 цагийн турш
- Хууль зүйн мэдээллийн систем (LIS)
- Семинар болон уулзалт зохион байгуулах бөгөөд Холбооны хуулийн шинэчлэлийн талаар жилд 2 удаан хэлэлцүүлэг хийх
- Конгрессийн ажилтнуудад хууль тогтоох болон төсөв хэлэлцэх журмын талаар сургалт зохион байгуулах
- Хуульд дүн шинжилгээ, анализ, тайлбар хийх

Зохион байгуулалтын бүтэц

Судалгааны алба нь 5 салбарт хуваагддаг (Схем - 1)

Америкийн хууль – Энэ салбарын хуулийн чиглэлийн бүхий л асуултуудад хариулт өгдөг. Мөн түүнчлэн үндсэн хуулийн зарчим, хуульд нийцсэн байдалд дүн шинжилгээ хийдэг бөгөөд үүний дотор холбооны улсын зарчим, худалдаа, иргэний эрхийн талаас нь авч үздэг. Энэ салбарынхан бусад хуулийн салбарууд болох бизнес, гэмт хэрэг, байгаль орчин, иргэний эрх, олон улсын хууль, болон бусад асуудлуудад дүн шинжилгээ хийдэг

Энэ салбар нь 5 хэсэгт хуваагддаг бөгөөд тус бүр нь судалгааны удирдагчтай байна.

- Захиргааны хууль
- Бизнес
- Конгресс
- Шүүх ба Олон улс
- Үндэсний баялаг

Нийгмийн бодлого – Энэ салбар нь дотоодын нийгмийн бодлогын хөтөлбөрийн асуудлуудад дүн шинжилгээ хийдэг. Энэ салбарын хамрах асуудлын хүрээнд боловсрол, хөдөлмөрлөх хүч, хөдөлмөрлөх хүчний аюулгүй байдал, эрүүл мэндийн даатгал ба санхүүжилт, эрүүл мэндийн үйлчилгээ, насжилт, нийгмийн даатгал, тэтгэвэр, иргэдийн шилжилт суурьшил, эрүүгийн шүүх, нийгмийн хангамж, хоол хүнс ба орон сууцжуулах хөтөлбөрүүд багтана.

Нийгмийн бодлогын салбар нь зургаан хэсэгт хуваагдах бөгөөд хэсэг бүрийг судалгааны удирдагч удирдана.

- Хүүхэд ба гэр бүл – жирэмслэлт, хүүхэд ба үрчлэлт, бага орлоготой иргэд, орон гэргүйчүүд болон орон гэрээсээ дайжсан өсвөр насныхан, орон сууцны хөтөлбөр.
- Аюулгүй байдал ба шилжилт хөдөлгөөн – Эрүүгийн гэмт хэрэг, мансууруулах бодисны хэрэглээ, архи тамхи, галт зэвсгийн хяналт, хилийн аюулгүй байдал, шилжилт хөдөлгөөн.
- Боловсрол ба ажиллах хүч – анхан болон дунд боловсрол, техник мэргэжлийн сургалт, ажиллах хүчний асуудлууд хамаарна.
- Эрүүл мэндийн үйлчилгээ ба санхүүжилт – эмнэлгийн үнэгүй тусламж, ядуу иргэдэд зориулсан үнэ төлбөргүй эрүүл мэндийн үйлчилгээ ба хүүхдийн эрүүл мэндийн даатгалын асуудлууд.
- Эрүүл мэндийн үйлчилгээ ба судалгаа – эрүүл мэндийн судалгаа, эрүүл мэндийн үйлчилгээ, олон нийтийн эрүүл мэнд, ахмад дайчдын эрүүл мэндийн халамж.
- Нийгмийн даатгал – нийгмийн даатгал, ажилгүйдлийн нөхөн төлбөр, тэтгэвэр тэтгэмжийн асуудлуудыг хамардаг.

Гадаад хэрэг, батлан хамгаалах, худалдаа – Энэ салбар нь дэлхийн улс төрийн болон эдийн засгийн хөгжлийн асуудал, АНУ ба бусад улс хоорондын улс төр эдийн засгийн харилцаа, улс хоорондын асуудал болох терроризм, цагаачлалын талаар шинжээчид ажилдаг. Үндэснийн аюулгүй байдлын судалгаанд зэвсэгт хүчний стратеги, АНУ-ын батлан хамгаалахын төсөв, зэвсгийн систем, зэвсэгт хүчний баазын нөхөн төлбөр зэрэг асуудлууд хамаарагдана. Худалдааны шинжээчид эдийн засгийн асуудлуудад дүгнэлт өгөх ба худалдааны тариф, экспорт, импортын асуудлуудыг авч үзнэ.

Тус салбар дотроо 7 хэсэгтэй бөгөөд хэсэг тус бүр удирдагчтай байна.

- Ази
- Батлан хамгаалах ба зэвсгийн хяналт
- Батлан хамгаалах төсөв, удирдлага зохион байгуулалт
- Европи ба Америк тив

- Гадаад бодлогын менежмент, олон улсын асуудал
- Олон улсын худалдаа ба санхүү
- Ойрхи дорнод ба Африк

Засгийн газар ба санхүү – Энэ салбар нь Конгрессийн удирдлага, зохион байгуулалт болон түүний харъяа байгууллагууд, салбар, шүүх засаглал, Конгрессийн төсөв хэлэлцэх, батлах үе шат, хууль тогтоох үе шат, Конгрессийн түүх, улс орны аюулгүй байдал ба онцгой байдлын удирдлага, нийгмийн хөгжил, сонгууль ба холбооны улсын зарчим зэрэг олон асуудлуудыг хамардаг байна. Санхүүгийн асуудлын хүрээнд банк, санхүүгийн байгууллага, даатгал, үнэт цаас, татвар, төрийн санхүү, төсвийн болон мөнгөний бодлого, улсын зээл, эдийн засгийн зээлийн үзүүлэлтүүдийг судалдаг.

Тус салбар нь зургаан хэсэгтэй бөгөөд хэсэг бүр удирдагчтай байна.

- Банк, даатгал, үнэт цаас ба Макро эдийн засгийн бодлого
- Конгресс ба шүүх засаглал
- Гүйцэтгэх засаглалын салбарын үйл ажиллагаа – Ерөнхийлөгчийн алба ба эрх мэдэл, ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчид, холбооны ажиллах хүч, Нэгдсэн улсын шуудан, дүрэм журмын удирдлага, спорт гэсэн асуудлуудыг хамаарна.
- Холбооны улсын зарчим, сонгууль ба онцгой байдлын удирдлага
- Засгийн газрын санхүү ба татвар
- Хууль тогтоох ба төсвийн батлагдах үе шат

Шинжлэх ухаан, үйлдвэрлэл, нөөц – Тус салбарын хамрах хүрээнд байгалийн нөөц, шинжлэх ухааны дэвшил, технологийн хөгжил, бизнесийн гол салбаруудын зохицуулалтуудыг судлана. Нөөцийн асуудлын хүрээнд байгалийн баялаг, байгаль орчин, хөдөө аж ахуй, хүнс бө загс агнуур, эрчим хүч ба ашигт малтмал зэрэг орно. Шинжлэх ухааны салбарын асуудалд иргэний болон зэвсэгт хүчний судалгаа хөгжлийн асуудлууд, мэдээлэл технологи, сансар судлал, бусад шинжлэх ухааны салбарууд хамаарна. Үйлдвэрлэлийн асуудалд тээврийн хяналт, тээврийн дэд бүтцийн асуудал, үйлдвэрлэлийн зах зээл ба зохицуулалтын талаар шинжилгээ, судалгааны ажлууд багтана.

- Хөдөө аж ахуй ба хүнсний хангамж
- Эрчим хүч ба ашигт малтмал
- Байгаль орчны бодлого
- Байгалийн нөөц ба дэлхий судлалын шинжлэх ухаан
- Шинжлэх ухаан ба технологийн бодлого
- Тээвэр ба үйлдвэрлэлийн шинжилгээ

Мэдлэгийн мэдээллийн хэсэг - дээрхи судалгааны салбаруудын бодлогын судлаачдын судалгаанд дэмжлэг үзүүлэх, туслах хэлбэрээр хамтран ажилладаг.

